

Formáli ritstjóra

Hér í sumarbyrjun færur við ykkur, lesendur góðir, nýjasta hefti tímaritsins *Orðs og tungu*. Þetta er hálfgerft afmælishefti þar sem tímaritið hefur nú alls komið út 25 sinnum síðan árið 1988 og á hverju ári síðan árið 2005 og ber því að fagna. Í þessu 25. hefti *Orðs og tungu* beinum við sjónum að blótsyrðum og er tilefnið m.a. alþjóðlegt málþing rannsóknarhópsins Swearing in Scandinavia (SwiSca) sem haldið var í Reykjavík í desember 2021. Upphafleg áætlun gerði ráð fyrir að málþingið yrði haldið í maí 2020 en vegna faraldursins þurfti að fresta því ítrekað. Ýmsir fyrirlesarar héldu þar erindi, bæði innlendir og erlendir og var viðburðinum einnig streymt á vefnum. Eftir ráðstefnuna var kallað eftir greinum um þema málþingsins.

Í heftinu eru því fjórar ritrýndar greinar sem snúast um blótsyrði. **Ármann Jakobsson**, sem var lykilfyrirlesari ráðstefnunnar, beinir sjónum sínum að bölbænum og blóti í Njáls sögu þar sem hann veltir upp ýmsum spurningum er varða tröll og túlkun þeirra í ýmsu samhengi. **Ásta Svavarsdóttir** skoðar í ítarlegri og fróðlegri grein formleg einkenni íslenskra blótsyrða og gefur fjölda dæma sem sýna ýmsar setningargerðir og blæbrigði sem tíðkast við meðferð þeirra í nútímamáli. **Veturliði Óskarsson** beinir sjónum að hinu margslungna nafnorði *fokk* og tilheyrandi sögn *fokka* í fróðlegri grein um sögu og formleg einkenni þessara orða sem hafa átt sívaxandi vinsældum að fagna á síðustu 50 árum. Eins og Veturliði bendir á er saga þessara orða flóknari en margir telja og þar tvinnast saman annars vegar norræna orðið *fokk* og hins vegar enska blótsyrðið *fuck*. Í síðustu greininni um blótsyrði fjallar svo **Katrín Axelsdóttir** um tegundir svívirðinga af tegundinni *helvítið þitt* og *helvítið á honum* og kafar þar í málsöguna til að leita skýringa og setur fram margvíslegt fróðlegt samanburðarefni úr öðrum málum.

Í heftinu eru að auki tvær ritrýndar greinar sem falla utan við blótsyrðapemað. Í fyrri greininni segja **Rósa Elín Davíðsdóttir** og **Pórdís Úlfarsdóttir** frá *Lexíu* sem er íslensk-frönsk orðabók sem byggir á sama gagnagrunni og *ISLEX*-orðabókin velþekkta sem hefur fest sig í sessi sem ein mest notaða íslenska veforðabókin. *Lexía* er spennandi verkefni sem vonandi mun vaxa og dafna og stendur til að bæta þar við þýsku og ef til vill spænsku er fram líða stundir. Síðari greinin er umfjöllun **Ágústu Þorbergsdóttur** og **Guðrúnar Kvaran** um íslensku mannanafnaskrána og nafngjafir á Íslandi. Þar er þeirri spurningu velt upp hvort nafnalög endurspegli kröfur samfélagsins eða hvort og að hvaða marki nafnhæðir í samfélaginu mótist af löggjöfinni.

Í heftinu er einnig að finna tvær óritrýndar smágreinar. Í fyrri greininni hefur **Svavar Sigmundsson** tekið saman lista yfir íslensk örnefni sem tengjast blótsyrðum. Í seinni greininni reifa svo **Ágústa Þorbergsdóttir** og **Guðrún Kvaran** kveikjurnar að nýjum nöfnum á mannanafnaskrá.

Eins og venja hefur verið undanfarin ár er svo undir liðnum Málfrægir fjallað um ýmislegt varðandi íslenskt mál sem þykir frétt næmt. Í þessu hefti er fyrst fjallað um *Samtalsorðabók*, nýja orðabók sem unnið er að hjá Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum. Einnig fjalla Ármann Jakobsson og Guðrún Kvaran um störf götunafnanefndar á árunum 2001–2022. Að lokum er einn ritdómur í þessu hefti, umfjöllun um bókina *Á sporbaug – nýyrði Jónasar Hallgrímssonar* eftir Önnu Sigríði Þráinsdóttur og Elínu Elísabetu Einarsdóttur.

Við viljum þakka höfundum greina í 25. hefti *Orðs og tungu* fyrir ánægjulegt samstarf. Eins og tíðkast hjá mörgum fræðilegum tímaritum fylgir *Orð og tunga* þeirri reglu að ritrýnar njóti nafnleyndar. Við getum því ekki nefnt þá með nafni sem tóku að sér að leggja fræðilegt mat á þær greinar sem bárust en sendum þeim hér með þakklætiskveðjur fyrir ómetanlegt framlag. Þá þökkum við þeim sem sitja í ráðgefandi ritstjórn tímaritsins fyrir þeirra störf. Bessi Aðalsteinsson fær bestu þakkir fyrir að annast enn sem fyrr umbrot og samskipti við prentsmiðju og kápuhönnuð, Emily Lethbridge fyrir að lesa yfir útdrætti á ensku og Svanhildur María Gunnarsdóttir fyrir prófarkalestur.

Ellert Þór Jóhannsson og Helga Hilmisdóttir ritstjórar